

Централізована бібліотечна система
Деснянського району м. Києва
Центральна районна бібліотека № 141

**Василь Биков -
майстер
воєнної прози
XX століття**

(1924- 2003)

Бібліографічний покажчик

(до 90-річчя від дня народження білоруського
письменника, мислителя, громадського діяча)

Київ, 2014

Бібліографічний покажчик «**Василь Биков - майстер воєнної прози ХХ століття**» - видання, спрямоване на висвітлення матеріалів про життя та творчість білоруського письменника з нагоди його 90-річчя від дня народження (19.06.1924) та року білоруської культури в Україні.

Книжки Василя Бикова – це безстрашна правда, пристрасна проповідь істинних людських цінностей і нетерпимість до зла - якими б благовидними масками воно не прикривалося.

Мета видання – розкрити постать письменника, який показав в своїх творах, що витоки перемоги в моральній силі народу.

Посібник складено на основі літератури, яка є у фондах бібліотек Деснянської ЦБС та матеріалів, відображених на web-сайтах Інтернету.

Матеріали в покажчику розташовані за рубриками, тематичні рубрики - в логічній послідовності, а в межах підрубрик – за алфавітом прізвищ авторів та назв творів. Окремі бібліографічні описи мають анотації.

В довідковий апарат покажчика входять: передмова, зміст, іменний покажчик авторів та назв творів.

Відбір матеріалу закінчено 30 вересня 2014 року.

Видання розраховане на широке коло користувачів, всіх, хто читав, читає та любить творчість великого класика білоруської літератури.

Укладач: Рокіта Р. О.

Редактор: Баранова Н. А.

Відповідальний за випуск: Курило Т. І.

Зміст

Передмова.....	2
Біографія.....	4
<i>Літературна діяльність.....</i>	<i>5</i>
<i>Нагороди та відзнаки.....</i>	<i>7</i>
<i>Вшанування пам'яті.....</i>	<i>8</i>
Твори.....	9
Література про життя та творчість.....	12
Кіно-і телефільми.....	14
Музичні твори.....	15
Видатні особистості про Василя Бикова.....	16
Іменний покажчик авторів та назв творів.....	17

«Від уміння жити за законами совісті багато що залежить у наш нелегкий час. Жити гідно не легко, проте людина може залишитися людиною і рід людський зможе вижити лише за умов, якщо кожен шануватиме високі поняття моралі».

В. Биков

Василь Володимирович Биков - найвідоміший білоруський письменник. Писав свої твори рідною білоруською мовою, та сам переклав більшість з них на російську мову.

Писав письменник переважно про Другу світову війну.

Його твори перекладалися багатьма мовами світу.

Українською мовою перекладено вісім з шістнадцяти його повістей.

Біографія

Народився письменник в с. Бичках Вітебської області 19 червня 1924 року.

З дитинства захоплювався малюванням. Закінчив 8 класів школи в селі Кубличі, потім навчався на скульптурному відділенні Вітебського художнього училища (1939-1940) і в школі ФЗО (до травня 1941 року).

У червні 1941 року екстерном склав іспити за 10 клас.

Війна застала його на Україні. Спочатку сімнадцятирічний Биков копав траншеї, потім подався добровольцем на фронт, де воював у складі армійського інженерного батальйону.

Брав участь у боях за Кривий Ріг, Олександрію, Знам'янку.

У бою під с. Велика Северинка (Кіровоградський район) був тяжко поранений (помилково записаний як загиблий); події після

поранення послужили основою повісті **«Мертвим не боляче»**.

На початку 1944 року три місяці перебував у госпіталі. Потім брав участь у Ясько-Кишинівській операції, визволенні Румунії.

З діючою армією пройшов по Болгарії, Угорщини, Югославії, Австрії. По закінченні війни ще 10 років залишався кадровим офіцером.

Кілька років після війни він продовжував служити і повернувся до СРСР тільки в середині 50-х років. Почав працювати як журналіст для газети «Гродненська правда», однак незабаром був знову покликаний в армію і до кінця 1955 служив в одному з далеких гарнізонів на Курилах.

Літературна діяльність

Повернувшись після демобілізації, Биков віддається літературній творчості. Війна зробила вирішальний вплив на формування особистості письменника і стала центральною темою його творчості. Одна за одною публікуються його повісті: **«Журавлиний крик»** (1959), **«Фронтowa сторінка»** (1960), **«Третя ракета»** (1961).

Остання після перекладу на російську мову поставила автора в перший ряд письменників фронтового покоління (тих, хто були на війні солдатами і офіцерами переднього краю) або, як писали тоді, «лейтенантської прози», що стала помітним явищем духовного життя 1960-х років.

У 70-х роках почали виходити його повісті, найвідоміші з яких - **«Сотніков»** (1970), **«Обеліск»** (1971), **«Дожити до світання»** (1973) та **«Піти і не повернутися»** (1978).

За повісті **“Обеліск”** і **“Дожити до світанку”** Бикову була присвоєна Державна премія СРСР.

Повість *«Піти і не повернутися»*, дія якої відбувається в 1942 в окупованій Білорусії, була інсценована автором і з успіхом йшла в театрах Білорусії і Росії.

Літературні досягнення Бикова лежать у його реалістичних, хоча із ліризмом, описах боїв *Другої світової війни*, переважно з невеликою кількістю персонажів. Його цікавлять передусім моральні основи поведінки людини в екстремальних умовах. Глибокий психологічний аналіз, який робить автор, розкриває внутрішній світ героїв, причини і наслідки багатьох їхніх учинків.

Письменник - один з авторів, якими найбільше захоплювалися у колишньому Радянському Союзі.

У 1980 році він був нагороджений почесним званням ***Народного письменника Білорусі***.

Живучи в Бресті та Мінську, народний письменник Білорусі Биков друкувався в журналі «Новий світ» і в 1970-1980-ті роки входив у керівні органи Спільки письменників СРСР.

1998 року Василь Биков виїхав з Мінська, за запрошенням пен-клубу Фінляндії і прожив півтора роки у Гельсінкі, у 2000 переїхав до Німеччини.

В еміграції написав декілька воєнних оповідань та притч, повість ***"Вовча яма"***, присвячену наслідкам чорнобильської катастрофи.

На батьківщину Василь Биков повернувся лише за місяць перед смертю.

Помер **22 червня 2003 року**.

Похований в Мінську поряд з Володимиром Мулявіним і Петром Машеровим.

Передбачення Бикова- письменника і філософа на повну міць постало для білоруської нації по багатьох десятиліттях саме в такому сенсі: як зберегти свій рід насамперед у вимірі етнічних стосунків.

Безумовно, Биков як ніхто інший втілював собою одвічну проблему: письменник і народ, письменник і влада.

В Україні Василя Бикова і його творчість знають давно. Але підрастають нові покоління українців, і тому буде незайвим нагадати їм знов про історію життя народів і про одного з найкращих письменників сучасності.

Нагороди та відзнаки

Премії

- Державна премія СРСР («Дожити до світання», 1974)
- Державна премія ім. Я. Коласа БРСР (1978)
- Літературна премія БРСР ім. Я. Коласа (за повість "Третя ракета", 1964)
- Ленінська премія («Знак лиха», 1986)
- Народний письменник Білорусі (1980)
- Герой Соціалістичної Праці (1984)
- Премія «Тріумф» (2002)

Ордени

- Орден Леніна (1984)
- Орден Вітчизняної війни 1 ступеня (1985)
- Орден Дружби (1994)
- Орден Трудового Червоного Прапора (1974)
- Орден Червоної Зірки (1944)

Медалі

- Медаль "За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр."
- Ювілейна медаль "Двадцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр."
- Ювілейна медаль "Тридцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр."
- Ювілейна медаль "Сорок років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр."
- Ювілейна медаль "50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр."
- Медаль Франциска Скорини (1994)

Вшанування пам'яті

Вулиці: в м. Гродно, с. Білостоці та селищі Ждановичі.

Меморіальна дошка в м. Вітебськ, дитяча художня школа № 1 (у цьому будинку з 1923 по 1941 рік перебувало Вітебське художнє училище, де з 1939 по 1940 навчався Василь Биков);

На батьківщині у селі Бички працює філія «**Садиба-музей В. В. Бикова**», заснований у 2004 році.

На дачі Василя Бикова в селищі Ждановичі-6 під Мінськом 19 червня 2014 року до 90-річчя письменника відкрився "**Музей-дача Василя Бикова**".

«**Вертання**» (2005) – таку назву має 23-хвилинна стрічка білоруських митців, презентація якої з нагоди перших роковин пам'яті письменника відбулася в Києві.

Твори

Биков, В. В. Альпийская баллада ; Сотников : повести : авториз. пер. с белорус. – М. : Воениздат, 1986. – 256 с.

Це розповідь про три дні життя втікачів із полону білоруса Івана та італійки Джулії. Історія о трьох коротких днях, які подарували колишнім в'язням концтабору безмежну любов і надію на порятунку.

Биков, В. Байки світові / пер. з білорус. Дмитра Щербини. – Луганськ : Янтар, 2012. – 296 с.

До збірки увійшли короткі оповідання відомого на весь світ білоруського мислителя, письменника, публіциста, написані наприкінці минулого століття.

БЫКОВ, В. В. В тумане : повести : пер. с белорус. – М. : Советский писатель, 1989. – 317 с. : ил.

БЫКОВ, В. Великодня крашанка : оповідання // Сборність. - 2001. - № 2. - С. 77-96.

БЫКОВ, В. Долгая дорога домой : [отрывки из книги] / пер. с белорус. и вступ. заметка Натальи Игруновой // Дружба народов. - 2003. - № 8.

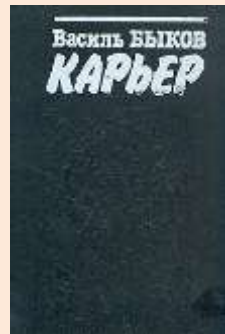
БЫКОВ, В. В. Журавлиный крик : повісті : пер. з білорус. – К. : Молодь, 1989. – 159 с.

Це нещадно сувора правда про Велику Вітчизняну війну, про зраду і вірність обов'язку, Вітчизні, моральне падіння і справжню мужність та високу людську гідність.

БЫКОВ, В. В. Его батальон : повести. – М. : Молодая гвардия, 1976. – 288 с. : ил.

БЫКОВ, В. В. Карьер : повести : пер. с белорус. автора. – М. : Известия, 1990. – 381 с. : ил.

Дія повісті відбувається восени 1941 року в глухому білоруському містечку, окупованому німецько-фашистськими загарбниками. Вперше в творчості письменника воєнна тема органічно пов'язана з нашою сучасністю, досліджується вплив давно пережитого на долі людей старшого і молодого поколінь.

Биков, В. Круглянський міст : повість / пер. з білорус. В. В. Стрілька ; передм. С. Законникова. - К. : Книга, 2011. - 320 с.

Перша повість, яка є своєрідним переходом до нового етапу творчості. Маленька група партизанів отримала завдання спалити міст через річку, але при першій же спробі загинув командир.

Биков, В. Мертвим не болить : роман, повість. - К. : Дніпро. - 1990. - 366 с.

Тяжке поранення та психологічне протистояння в засніженому степу під Северинкою знайшли відображення в повісті «Мертвим не болить» написаній письменником саме під враженням його перебування на Кіровоградщині в грізні роки війни.

Биков, В. В. Обелиск : повісти. - М. : Вече, 2004. - 384 с.

Биков, В. В. Піти й не повернутися : повісті / пер. з білорус. М. Цівини ; передм. В. Оскоцького ; іл. худож. В. Савадова. - К. : Дніпро, 1983. - 479 с.

Биков, В. В. Повести / пер. с білорус. В. Быкова ; худож.: В. М. Зельдес, Н. В. Володина-Панченко. - К. : Радянська школа, 1989. - 416 с.

Биков, В. В. Повести разных лет / В. В. Биков ; пер. с белорус., предисл. И. Дедкова. - М. : Худ. лит., 1990. - 718 с.

Биков, В. В. Сотников : повісти. - М. : Вече. - 2004. - 384 с.

Биков, В. Ходільці : оповідання / пер. з білорус. О. Ірванець. - К. : Факт, 2005.

«Ходільці» («Пахаджане») – остання книжка художніх творів класика білоруської літератури Василя Бикава. Жанр означено автором як «приповістки» – притчі, короткі й повчальні казки для дорослих.

Быков, В. Цена достоинства : из книги воспоминаний // Дружба народов. – 2003. - № 1.

Быков, В. Хресна дорога : статті, есе, інтерв'ю, виступи / пер. з білорус. Б. Й. Чайковський. – К. : Веселка, 2002. - 158 с.

Література про життя та творчість

Бородулин, Р. Послания Василию Быкову в Хельсинки : стихи // Юность. - 2002. - № 6. - С. 83-84.

Гимпелевич, З. Василь Быков: книга и судьба. - М. : Литературное обозрение, 2011.

Губенко, Г. Вшанування пам'яті Василя Бикова // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 2010. - № 6. - С. 23.

Дедков, І. Василь Быков : повість про людину, яка вистояла. - К. : Радянський письменник, 1990.

Золотусский, И. Знак беды : три встречи с Василием Быковым // Литературная газета. - 2004. - 16-22 июн. (№ 24). - С. 8.

Из переписки Игоря Дедкова с Василием Быковым и Алесем Адамовичем / публ. и прим. Т. Ф. Дедковой // Знамя. - 2006. - № 1. - С. 136-171.

Ірванець, О. Прощання з Велетнем : помер відомий білоруський письменник В. Биков // День. – 2003. – 24 черв. (№ 107).

Карасті, Рейн. «Пацан, беги!» : о творчестве белорус. писателя Василя Бикова // Звезда. - 2004. - № 7. - С. 217-224.

Кобржицька, Т. "Бліндаж" - ковчег Василя Бикова : невідомий твір білоруського письменника Василя Бикова // Літературна Україна. - 2007. - 12 лип. (№ 26). - С. 3.

Костенко, Л. Василь Биков: "Це чекає і вас" // Віче. - 2004. - № 8. - С. 50-52.

Костенко, Л. Повертаються знаки біди : про білоруського письменника Василя Бикова // Дзеркало тижня. - 2004. - 26 червня. - С. 1, 13.

Кудрявцев, М. "Повість "Альпійська балада" Василя Бикова у контексті воєнної прози II половини ХХ століття: антимілітаристичний дискурс : література проти війни // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2011. - № 3. - С. 2-10. - Бібліогр.: с. 10.

Лазарев, Л. Правда останеться : [о Василе Быкове] // Знамя. - 2003. - № 12. - С. 113-124.

Любарський, Р. «Тут я народився вдруге» // Народне слово. - 2011. - 21 лип. - С. 3.

Негрейчук, І. О. Моральний двобій митця : до 80-річчя від дня народження В. В. Бикова // Календар знаменних і пам'ятних дат. - 2004. - II кв. - С. 69-74.

Новиков, А. Мёртвым - не больно, больно - живим : о белорусском писателе Василии Быкове // Вопросы литературы. - 2004. - № 6. - С. 210-215.

Пасічник, Л. Кіровоградська історія Василя Бикова // Народне слово. - 2013. - 28 лют. - С. 7 : фото.

Писанська, В. «Я прагнув свободи...» : відомий білоруський і радянський письменник Василь Биков // Голос України. - 2007. - 22 черв. (№ 109). - С. 13.

Познер, В. Триумф : о присуждении независимой премии "Триумф" белорусскому писателю В. Быкову // Дружба народов. - 2000. - N 1. - С. 176-177.

Рыбченков, Г. Василь Быков. В чьих руках судьба Белоруси // Украина-центр. – 2008. – 25 дек. – С. 8.

Супрун, В. М. Тема війни у творчості Василя Бикова : навч. посіб. для студ. вузів / В. М. Супрун, О. М. Колісник. - Вінниця : Книга-Вега, 2007. - 80 с. - Бібліогр.: с. 74-80.

Френчко, Л. Совесть и гордость белорусского народа : рассказ о белорусском писателе Василии Быкове // Ведомости Плюс. - 2009. - 3 июля. - С. 7 : фото.

Фурсова, Л. О. Проблемні ситуації у компаративному аналізі літературних творів : на прикладі прози О. Гончара і В. Бикова // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2011. - № 3. - С. 18-24. - Бібліогр.: с. 24.

Шагалов, А. Василь Быков : повести о войне. - М. : Художественная литература, 1989. – 304 с.

Кіно-і телефільми

- **"Третя ракета"** (1963) - по однойменній повісті
- **"Альпійська балада"** (1966) - по однойменній повісті
- **"Пастка"** (1966) - по однойменній повісті
- **"Довгі версти війни"** (1975), 3 серії - "Журавлиний крик", "Проклята висота", "На сході сонця"
- **"Дожити до світанку"**, (1975) - по однойменній повісті
- **"Вовча зграя"** (1975) - по однойменній повісті
- **"Обеліск"** (1976) - по однойменній повісті
- **"Сходження"** (1976) - по повісті "Сотников"

- **"Фруза"** (1981) - за оповіданням "На стежці життя"
- **"Знак біди"** (1985) - по однойменній повісті
- **"Круглянський міст"** (1989) - по однойменній повісті
- **"Одна ніч"** (1989) - за однойменним оповіданням
- **"Його батальйон"** (1989), 2 серії - по однойменній повісті
- **"Піти й не повернутися"** (1992) - по однойменній повісті
- **"На Черних лядах"** (1995) - за розповідями "На Черних лядах", "Перед кінцем"
- **"Приречені на війну"** (2008) - по повісті "Піти й не повернутися"
- **"Бліндаж"** (2011) - по повісті "Бліндаж"
- **"В тумані"** (2012) - по однойменній повісті

Музичні твори

балет "Альпійська балада" (1967, музика Євгена Глебова)

опера "Стежкою життя" (1980, музика Генріха Вагнера, по "Вовчої зграї").

Видатні особистості про Василя Бикова

"Судьба сберегла нам Василя Быкова, чтобы он жил и писал от имени целого поколения, от имени тех, кто в юношеском возрасте познал войну и возмужал духом с оружием в руках".

Чингиз Айтматов, писатель

«Я, казалось бы, хорошо знал Быкова как человека, как писателя. Но за эти годы он от меня не отдаляется, а приближается и открывается все больше и больше как уникально мудрый, уникально мужественный и уникально человечный человек. Много сказано, много написано про Василя, но думаю еще до сих пор много не только не сказанного, но и не разгаданного. Это произойдет — Беларусь проснется, если она хочет остаться Беларусью».

Геннадий Буравкин, поэт

«Прийнято говорити, що Василь Биков — це совість Білорусі. Це так, його творча спадщина — скарб не тільки для кожного білоруса. Але якщо Биков — совість Білорусі, то Білорусь сьогодні — совість Європи і світу. Права і воля людини були дуже важливі для цього письменника...».

Джордж Крол, посол США в Білорусі

«Ушел из жизни человек, имя которого непосредственно связано со стремлением нашего народа жить в свободной и независимой стране»

Александр Лукашенко,
Президент республики Беларусь

Іменний покажчик авторів та назв творів

Айтматов Чингиз 15	Рыбченков Г. 13
Бородулин Р 11	Супрун В. М. 13
Буравкин Геннадий 15	Френчко Л. 13
Гимпелевич З. 11	Фурсова Л. О. 13
Губенко Г. 11	Шагалов А. 13
Дедков І. 11	
Золотусский І. 11	
Из переписки 11	
Ірванець О. 11	
Карасті Рейн 12	
Кобржицька Т. 12	
Костенко Л. 12	
Кудрявцев М. 12	
Крол Джордж 15	
Лазарев Л. 12	
Лукашенко Александр 15	
Любарський Р. 12	
Негрейчук І. О. 12	
Новиков А. 12	
Пасічник Л. 12	
Писанська В. 12	
Познер В. 13	